

RIITTA SAARINEN, teksti
ANTTI SARAJA, kuvat

Rautiaisen talli

Rääkkylän Rasivaarassa tunnetaan siitä, että sieltä on lähtenyt maailmalle monia hyviä suomenhevosvarsoja. Tallin kasvatteja ovat muun muassa Rapin Aatos, Tähen Topelius ja Tähen Toivomus. Kasvattajien tavoitteena on hyvä luonne ja rakenne sekä kestävyys.

Toisella vuodella olevat oripojat seuraavat äidän takaa kiinnostuneina, kun **Mari Rautiainen**, 39, johdattaa Imun Pimua laitumelle. Pimun viikon vanha varsa kulkee perässä **Taisto Rautiaisen**, 71, taluttamana.

Kielon päivänä syntynyt tulokas on tänä kesänä ainoa Rautiaisen talliin syntynyt varsa. Useimmiten Rääkkylän Rasivaarassa sijaitsevalla tilalla käyskentelee kesäisin yhdestä kolmeen varsaa.

Taisto Rautiainen ja hänen tyttärensä Mari seuraavat tarkkaan, kuinka kokenut tamma esittelee varsalleen uutta laidunta. Varsa on Pimulle jo seitsemäs, joten se tietää, kuinka hoitaa erilaiset tilanteet.

Sen tietävät myös samalla laitumella laiduntavat vanhemmat tammot, jotka ovat tuttuja emälle. Vaikka varsa kiinnostaa muita tammoja, eivät ne tuppaudu liian lähelle.

Suomen- hevosen jalostus on pitkäjänteistä työtä

Imun Pimu
maltaa maistaa
ruohoa vasta
sen jälkeen,
kun on
tutustuttanut
varsansa
perusteellisesti
laitumen
rajoihin.

HYVÄ EMÄLINJA KERTOO VAHVASTA SUVUSTA JA PERIYTTÄMISKYVYSTÄ.

Taisto Rautiainen, tytär Mari Rautiainen sekä emä Imun Pimu ja sen varsa kotitilalla Rääkkylän Rasiväärassa. Pitkäjän-teinen varsojen kasvatustyö on tuottanut hyvää tulosta, sillä Suomenhevosliitto palkitsi Taisto Rautiaisen vuoden 2013 suomenhevoskasvattajana.

”Imun Pimu on myös tarkka siitä, että varsa ei mene langalle. Se menee itse sähköaidan ja varsan väliin suojelakseen kokematonta varsaa sähköiskulta”, Mari Rautiainen toteaa katsoessaan emää ja varsaa, jotka kiertävät raviaskelin laajaa laidunta.

Taisto Rautiainen on tyytyväinen näkemäänsä. Varsan jalan liikkeet näyttävät hyviltä ravilla. Virkeällä varsaalla on myös luonnetta.

Pimu malttaa maistaa mehukasta ruohoa vasta muutaman juoksukierroksen jälkeen. Varsa pysyttelee edelleen vieressä, vaikka katselee jo vähän muuallekin. Ihan vielä varsan turpa ei ylety maahan, joten ruoho saa odottaa. Rautiaisilla varsat ovat emänsä kanssa puolisen vuotta. Ne vierotetaan yleensä vuodenvaihteen aikoihin.

Suomenhevoset ahtaalla

Suomenhevoskasvatus alkoi Rautiaisen tallilla vuonna 1963, kun tilal-

le syntyi kantaemä Raisa. Tänä kesänä syntynyt varsa edustaa jo linjan viidettä polvea. Välissä ovat Ulin-Siima, Siiman Imu ja Imun Pimu.

”Hyvä emälinja on tärkeä. Haemme vahvuutta emälinjasta myös orin puolelta ja tarkastelemme molempien sukua pitkältä ajalta. Hyvä emälinja kertoo vahvasta suvusta ja periyttämiskyvystä”, Taisto Rautiainen toteaa.

”Ei kannata katsoa pelkäämään sitä, kuinka ori on sijoittunut kilpailuissa. Puolen sekunnin sisälle mahtuu paljon hevosia. Tärkeämpää on pohtia sitä, onko juuri tämä ori paras vaihtoehto omalle tammalle ja ovatko orin ja tamman ominaisuudet tasapainossa. Jalostuksessa pitää muistaa pitkäjän-teisyys.”

Rautiaisen tallilla on kiinnitetty paljon huomiota myös hevosen luonteeseen ja sen periytymiseen. Hyväluonteisia, rehellisiä hevosia on huomattavasti helpompi käsitellä.

”Hyvä esimerkki on Camri, joka on

ainoana nykyorina saanut kantakirjalausunnossa kymppin arvosanan luonteestaan. Se on erittäin harvinaista, joten kiinnitimme siihen huomiota, kun valitsimme siitosoria Piskon Tyttö-tammalle”, kertovat Rautiaiset.

Siitä yhdistelmästä syntyi kolme vuotta sitten orivarsa Piskon Merkki, jonka Lahden Raviliiga 2014 osti viime syksynä kimppehevoseksi. Ori on nyt **Esa Holopaisen** valmennuksessa Hollolassa.

Mari Rautiainen muistuttaa lisäksi sukusiitosprosentista, jonka pitäisi pysyä riittävän alhaisena.

”Suomenhevossuvut ovat nyt ahtaalla. Sukusiitosprosentin pitäisi olla alle kymmenen prosenttia. Meillä se on ollut pääsääntöisesti kuuden prosentin tuntumassa”, Mari Rautiainen sanoo.

Rautiaisia huolestaa myös se, että suomenhevosten astutusten ja varsojen määrä on kääntynyt laskuun. Se supistaa kantaa, joka on nyt vajaa 20 000.

Suomen taloudellinen taantuma vaikuttaa myös raviurheiluun ja sitä kautta suomenhevosiin, joista 80 prosenttia on jalostettu juoksijahevosuunnalle. Suomen Hippoksen mukaan kilpailevien suomenhevosten määrä on vähentynyt viidenneksellä vuodesta 2009.

Kiinnostusta riittää

Vielä kymmenen vuotta sitten Rautiaisen tilalla oli myös lehmiä. Niistä luopumisen jälkeen tilalla on keskitytty pelkästään suomenhevosiin sekä heidän tuottamiseen paitsi omille hevosille niin myös myyntiin.

Rautiaisen luomutilalla on tällä hetkellä kaikkiaan viisitoista omaa hevosta. Siitostammoja on neljä: Imun Pimu, Pailatar, Piskon Tyttö ja Apasitar. Kesällä Rautiaisen laajoilla laitumilla laiduntaa myös muiden hevosia.

Maatalousyhtymässä ovat mukana Taisto Rautiaisen ja hänen puolisonsa **Sirpa Rautiaisen**, 70, lisäksi Mari, joka on perheen kolmesta tyttärestä halunnut seurata isänsä jalanjalkia.

Kiinnostus hevosiin ja maataloushommiin näyttää jatkuvan myös seuraavassa polvessa, sillä Marin 5-vuotias poika **Julius Vornanen** on touhunut hänkin mukana pienestä pitäen.

”Yhtenä päivänä Julius oli tehnyt oma-aloitteisesti tallitöitä ja puhdistanut yhden karsinan. Hevosten lisäksi hän on kiinnostunut koneista ja traktoreista”, kertoo Mari Rautiainen.

Rautiaisilla on ollut joskus lämminverisiäkin, mutta paino on ollut ehdottomasti jo pitkään suomenhevosissa. Ne ovat Taisto Rautiaiselle tuttuja jo lapsuudesta, kun hän ajoi hevosilla haravakonetta.

”Ei tulisi mieleenkään muu kuin suomenhevon. Pitää osata arvostaa myös sen monikäyttöisyyttä. Suomenhevosen luonne taipuu moneen, vaikka me olemme kasvattaneet varsoja ravipuolelle.”

”Köppinen, Hurja-Ero ja Vektorin Maine, ovat esimerkkejä monipuolisista suomenhevosista, joita on käytetty sekä ratsuina että ravureina. Hevonen käyttää näissä lajeissa eri lihak-

PISKON MERKISTÄ TULI RAVILIIGA-HEVONEN

LAHDEN RAVILIIGA 2014 -joukkue seuraa innokkaasti Piskon Merkin kehitystä. Kolmevuotias orivarsa on Rautiaisen tallin kasvatti, joka tähtää syksyllä ensimmäiseen opetusläh- töönsä.

Ihailevat katseet seuraavat komeaa orivarsaa, kun se ravaa aitauksessaan Hollolassa. Päässään sillä on hevosvarusteita valmistavan Veljekset Wahlstenin lahjoittama riimu, jonka nimilaaatassa lukee orin nimi Piskon Merkki.

Vireä ori – joka muutti viime vuoden syyskuussa Esa Holopaisen valmennukseen – on Raviliiga 2014 Lahti -joukkueen eli Talli Onnenpotkun ylpeys. Viime syksynä muodostetussa joukkueessa on mukana 800 osakasta ympäri Suomea.

Yksi heistä on lahtelainen **Jukka Lasila**, 67, joka on ollut aiemminkin mukana hevoskimpoissa, mutta on nyt ensimmäistä kertaa suomenhevosen osaomistajana.

”Kyllä on hyvännäköinen hevonen ja hyvin kasvatettu. Se on aina esiintynyt niin kivasti, että vaikuttaa ikäänsä kypsemmältä. Innostuin tästä Raviliiga-hevosesta heti, kun kuulin siitä, koska sillä on niin hyvät suvut taustalla”, Lasila sanoo.

Nastolasta kotoisin oleva Lasila on ajanut jo lapsuudessaan hevosia kotona ja sanoo aina olleensa hevosten kanssa. Hänestä on mukava seurata hevosten menestystä raviradoilla. Yksi seurattavista on Villihotti, jonka Lasilan serkkupoika omistaa yhdessä Ravitalli Suurosen kanssa.

”Hevoskimpoissa oleminen ei välttämättä anna mitään rahallisesti, mutta se antaa elämyksiä. Vaikka on vain pieni omistus, hevonen tuntuu jotenkin omalta.”

”Raviliigassa mukana oleminen on kannattavampaa ja varmempaa kuin tavallisessa hevoskimpassa toimiminen. Tämä on varmaa hommaa, kun kaikki on maksettu etukäteen valmiiksi. Hevosen pitäminen on myös kalliimpaa pienellä porukalla.”

Lahden Raviliiga 2014 -joukkueen osakkaat

Komea Piskon Merkki kerää ihailevia katseita Raviliiga 2014 Lahti -joukkueen jäseniltä. Heistä parisataa on tullut katsomaan oria valmentaja Esa Holopaisen tallille Hollolaan.

ovat maksaneet omasta joukkueosuudestaan sata euroa. Sillä he pääsevät tutustumaan hevosenomistamiseen ja raviurheiluun pintaa syvemmältä vuoden 2017 loppuun saakka. He saavat tietoa Piskon Merkin kuulumisista kimpänvetäjän **Sirpa Korhosen** kautta ja pääsevät välillä myös tapaamaan omaa hevostaan.

Raviliigoja perustettiin viime vuonna Lahden lisäksi Forssaan, Kaustisille ja Kouvolaan. Raviliigajoukkueisiin kuuluu lisäksi Suomen Ratsastajainliitto ja TalkKarin talli.

Ensimmäiset kahdeksan Raviliiga-joukkueita perustettiin Suomeen vuonna 2013. Viime vuonna raviliigoihin tuli mukaan ensimmäisen kerran suomenhevosia.

”Piskon Merkin rakenne on hieno, sen ravi upea ja emän puolen suku puhuttelee erityisesti. Myös isä Camri on hyväskuinen ja -luonteinen. Arvostan sitä, että varsa tulee ansioituneelta kasvattajalta. Tämä takaa sen, että varsa on asiallisesti hoidettu. Tämän varsan kohdalla liikahti jotain sydämässä”, perusteli valmentaja Esa Holopainen hevosen valintaa.

Nuori ori kerää laatusanoja edelleen. Tosi upea, positiivinen kaveri, skarppi, peruskiltti, eläväinen nuori oripoika, hieno rungoitaan, ryhdikäs, linssilude, sosiaalinen, ei tarvitse käskeä, menohaluja riittää, luonnehtivat Piskon Merkin valmentaja, hoitajat ja ihailijat hevosta. – RS

Tamma Piskon Pouta ja Taisto Rautiainen, joka ei voisi kuvitellakaan kasvattavan muita kuin suomenhevosia.

sia ja saa muutenkin vaihtelua”, Taisto Rautiainen toteaa.

Pitkäjänteinen varsojen kasvatus-työ on tuottanut hyvää tulosta. Suomenhevosliitto palkitsi Rautiaisen vuoden 2013 suomenhevoskasvattajana. Seuraavana vuonna hänet palkittiin vuoden kasvattajana myös Pohjois-Karjalan ravigaalassa.

Nuoret orivarsat ovat jo tuttuja keskenään viime kesältä. Ne nauttivat silminnähdyn yhteiselosta laajalla laitumella.

Käytäntö paras opettaja

Rautiaisen mukaan varsoja täytyy käsitellä oikein ja kouluttaa rauhallisesti ja määrätietoisesti. Hevonen aistii kaiken herkästi, joten sitä pitää osata lukea ja tietää oikeat keinot sen käsittelemiseksi. Muuten tulee seinä vastaan.

”Harjoitukset täytyy viedä läpi onnistuneesti. On oltava määrätietoinen siinä, mitä ollaan opettelemassa. Siinä ei pidä antaa periksi. Myös toistot ovat tärkeitä”, toteaa Mari Rautiainen.

”Varsan temperamentti näkyy jo varhaisessa vaiheessa. Toiset ovat kesympiä ja toiset arempia, mutta aremmatkin kesyntyvät. Ne tarvitsevat vain enemmän sisäajoa ja käsittelyä.”

Hevoset ovat kaikki yksilöitä, joten niiden kanssa on toimittava sen mukaan. Rautiaisen mielestä käytäntö opettaa hevostyöstä ja -naista paremmin kuin mitkään teoreettiset opit.

”Tavoitteena on kasvattaa sellaisia hevosia, jotka ovat rehellisiä eivätkä vikuroi käsittelijän kanssa. Ravihevosilla pitäisi olla myös luonnetta urheiluun, niin että ne haluavat yrittää ja antaa sen kaiken, mitä niiltä pyydetään ja mihin ne kykenevät”, toteaa Taisto Rautiainen.

Orivarsa tasoittuu laumassa

Rautiaisen orilaitumella laiduntaa omien parivuotiaiden oripoikien lisäksi muidenkin varsoja, mutta varsat ovat tuttuja keskenään jo viime kesältä. Ne nauttivat silminnähdyn yhteiselosta ja vilkkaasta menosta.

”Niillä on selvästi muistikuva toisistaan edelliskesältä, joten tapaami-

nen oli tänä kesänä edellistä hillitympi. Orivarsoille tekee hyvää, kun ne saavat nujuta toistensa kanssa. Ne eivät stressaannu saadessaan olla laumassa laajalla laitimella”, Mari Rautiainen kuvailee.

”Orilaitumella varsat oppivat olemaan toisten hevosten kanssa laumassa. Silloin kun ne tottuvat muihin hevosiin, ovat ne rauhallisempia eivätkä kukkoile kilpailupaikoillakaan. Tilan vanhemmat tammastavat kyllä oripojat kuriin. Vanhempi ruunakaan ei anna varsojen hypätä päälle.”

Rekivetoja ja uintia

Rautiaisten varsoja aletaan opettaa ajolle vuodenvaihteessa, kun ne täyttävät kaksi, jolloin ne ovat käytännössä puolitoistavuotiaita. Talvilumilla on turvallista valjastaa varsa reeniin eteen.

”Teemme varsojen kanssa pellolla puolen tunnin rekivetoja. Jos lunta on oikein paljon, niin reitti lingotaan lumilingolla. Reeni etuja ovat pitkät jalakset ja topakat, pitkät aisat, joita voi nostaa tarvittaessa. Reeni kanssa on helpompi opetella, sillä siinä ei tule valjasrikkoja eivätkä vehkeet säry. Hevonenkaan ei pääse liukastumaan lumella”, kertovat Rautiaiset.

”Varsalla voi olla valjaiden ja uuden tilanteen pelkoa, joten on tärkeä edetä varovasti. Suitsien kanssa täytyy olla tarkka. Varsoilla käytetään mahdollisimman helliä ja pehmeitä varusteita.”

Varsojen ajattamisessa on apu-

Imun Pimu on tarkka siitä, että varsa ei mene langalle. Se asettuu itse sähköaidan ja varsan väliin suojelemaan varsaa sähköiskulta.

Mari Rautiainen ja Piskon Pouta. Topakka tamma on laumassa ehdoton pomo ja laittaa nuoremmat tammast ojentukseen.

SUOMENHEVOSTEN ASTUTUSTEN JA VARSOJEN MÄÄRÄ KÄÄNTYNYT LASKUUN.

na myös Taiston veli **Jouko Rautiainen**, joka asuu pellon toisella puolella. Myös Mari Rautiainen asuu vanhempiensa tilan tuntumassa. Hän työskentelee päivisin kouluavustajana Rääkkylän koulussa ja vaihtaa kotiin tultuaan työt tallihommiin.

Kesällä Rautiaiset kuljettavat ajoneuvosiaan trailerissa mökkirannalleen, jonne on matkaa viitisen kilometriä. Oriveden matalahko lahti on hyvä paikka uittaa hevosia, jotka tekevät järvestä yleensä kaksi kymmenen minuutin vetoa.

Kehittyä hitaasti

Suomenhevosen kasvatus on Rautiaisille sydämenasia, mutta se asia, mikä heitä harmittaa, ovat ravihevosten muuttuneet kasvattajapalkinnot. Suomenhevosravureiden kasvattajille maksettiin aiemmin 10 prosenttia hevosen juostujen palkintojen summasta, mutta tänä vuonna voimaan tulleen mallin mukaan ne maksetaan porrastetusti.

”Suomenhevonen kehittyä ravuriin hitaasti ja on usein parhaimmillaan vasta vähän vanhempana. Suomenhe-

vosta ei pitäisi ahdistaa liian nuorena”, ihmettelevät Rautiaiset.

”Uusi malli porrastaa maksuprosentin kuitenkin niin, että nuorimpien, 3–4-vuotiaiden ikäluokalle – joille ei edes ole paljon lähtöjä, – maksetaan eniten eli 15 prosentin palkkio”, 5-vuotiailla kasvattajapalkkioprosentti on 13, 6–11-vuotiailla 10, 12–15-vuotiailla 5 ja kuninkuusraveissa poikkeuksena 15 prosenttia. Uusi malli tuntuu sekavalta eikä laskeminenkaan ole helppoa.

Rautiaisten mielestä mallin laati-joilla ei oikein ole käsitystä suomenhevoskasvattajien ruohonjuuritason haasteista. He eivät myöskään usko uuden mallin helpottavan suomenhevokannan tukalaa tilannetta.

Rautiaisen tallin varsat tuottavat kuitenkin paljon iloa kasvattajilleen. Ne ovat päässeet palkinnoille, juosseet Suomen ennätysiksi ja palkittu valiojuoksijan tittelillä, mikä tarkoittaa sitä, että ne ovat ravanneet kilometrin alle 1:25.

”On suuri ilonaihe, että omat kasvatit pärjäävät. Myös se ilahduttaa, kun näkee että oikea hevonen on kohdannut oikeat ihmiset”, Mari Rautiainen tiivistää. □